

**Дяченко Олексій Петрович**, к.е.н., доцент кафедри обліку і оподаткування  
Одеського державного аграрного університету, м. Одеса, Україна

*e-mail:* oleksa1983.03@gmail.com

*контактний телефон:* 098-26-75-999

**Дискусійна група:** *Адаптація національного законодавства до сучасних стандартів європейського права.*

## **Впровадження рекомендацій FATF у національне законодавство України**

Серед міжнародних організацій, які значну увагу приділяють проблемі протидії розвитку тіньової економіки, особливе місце посідає FATF, оскільки запропоновані нею важелі є комплексними та системними. У FATF розуміють, що розвиток тіньового сектору економіки, негативно впливає на економічний розвиток будь-якої країни, заважає боротьбі з організованою злочинністю й ефективному державному управлінню, підриває основи довіри до законодавства, породжує корупцію.

У 2013 році FATF оприлюднено документ “Національна оцінка ризиків відмивання коштів та фінансування тероризму”, який розроблено з метою здійснення оцінки ризиків відмивання коштів та фінансування тероризму на рівні країни. Головним чином він стосується ключових вимог, зазначених у Першій Рекомендації FATF та пунктах 3-6 Пояснювальної записки до Першої рекомендації FATF. Зокрема, в зазначеному документі викладено загальні принципи, які можуть слугувати корисною основою при проведенні національної оцінки ризиків тіньової економіки [1].

На нашу думку, основними напрямками вдосконалення має бути імплементація рекомендацій FATF у національне законодавство, а саме:

1. Рекомендації 5: (кримінальна відповідальність за фінансування

тероризму) – мається на увазі запровадження державними регулятивними важелями кримінальної відповідальності за фінансування тероризму на основі Конвенції про фінансування тероризму.

2. Рекомендації 6: (цільові фінансові санкції, пов'язані з тероризмом і фінансуванням тероризму) – держава повинна прийняти цільові фінансові режими санкцій відповідно до резолюції Ради безпеки ООН щодо запобігання та боротьби з тероризмом і фінансуванням тероризму.

3. Рекомендації 8: (запобігання неправомірному використанню некомерційних організацій) – держава повинна проаналізувати адекватність законів і правил, що стосуються осіб і можуть бути використані для процесу легалізації коштів.

Врахування всіх цих міжнародних нововведень дозволить отримати такі позитивні результати: 1) забезпечить системну реалізацію державної політики у сфері запобігання й протидії розвитку тіньової економіки; 2) підвищить відповідність державного механізму регулювання процесу протидії розвитку тіньової економіки; 3) покращить стимулювання притоку іноземних інвестицій у національну економіку.

Урядом України впродовж 2014 року було вжито низку заходів щодо приведення у відповідність українського законодавства до рекомендацій FATF. Йдеться про ухвалення Закону України № 5114 “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо визначення кінцевих вигодонабувачів юридичних осіб та публічних діячів”, який передбачає перевірку в реєстрах майнових прав та закладає основи системи протидії корупції серед публічних діячів, а також згаданий вище Закон України № 1702-VII “Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення”, який спрямований на виконання Україною взятих на себе зобов'язань по імплементації в національне законодавство Стандартів FATF і домовленостей в рамках угоди “стенд-бай” (SBA) з Міжнародним валютним фондом, а також підтверджує Європейський

вибір розвитку нашої держави [2, 3]. Цим документом здійснено спробу комплексно удосконалити національне законодавство в сфері фінансового моніторингу за такими напрямками: запровадження національної оцінки ризиків системи фінансового моніторингу та вдосконалення ризик-орієнтовного підходу; виокремлення заходів щодо боротьби з фінансуванням розповсюдження зброї масового знищення; зміни до підходу щодо визначення предикатних злочинів (включення податкових злочинів до предикатних); вдосконалення законодавчих аспектів, які впливають на якість розслідування злочинів з легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом; зміни до Кримінального процесуального кодексу України (щодо підслідності злочинів з легалізації); здійснення фінансового моніторингу щодо національних публічних діячів та посадових осіб міжнародних організацій; встановлення порогу для міжнародних грошових переказів; зняття порогових сум для здійснення фінансового моніторингу ріелторами та нотаріусами; виключення осіб, які здійснюють операції з готівковими коштами на суму понад 50000 грн, з числа суб'єктів первинного фінансового моніторингу за рахунок введення обов'язкового моніторингу таких операцій банківськими установами; поліпшення процедури зупинення фінансових операцій; формування загальнодержавної аналітичної бази даних для надання правоохоронним органам України та іноземних держав можливості виявляти, перевіряти і розслідувати злочини, пов'язані з відмиванням коштів та іншими незаконними фінансовими операціями.

Впроваджуючи міжнародні стандарти FATF для здійснення оцінки ризиків тіньового сектору економіки в Україні, Кабінетом Міністрів України та Національним Банком України прийнято спільну постанову (№ 717 від 16 вересня 2015 р.), якою затверджено Порядок проведення національної оцінки ризиків у сфері запобігання та протидії легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансуванню тероризму і оприлюднення її результатів. У даному напрямку Міністерством фінансів України розроблено проект наказу "Про затвердження Критеріїв ризику легалізації

(відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму й фінансування розповсюдження зброї масового знищення”.

Результати проведеного дослідження дають підстави стверджувати, що співпраця України та FATF почалася ще за часів здобуття Україною незалежності та свідчить про недостатнє і неефективне використання Україною інструментарію детінізації економіки, який пропагує ця міжнародна організація. Саме тому 1 вересня 2001 року Україну було включено до “чорного списку” FATF, що свідчило про незадовільну роботу Уряду по реалізації заходів протидії розвитку тіньового сектору економіки. В XXI столітті спостерігаємо більш активне впровадження рекомендацій FATF у національне законодавство, що привело до виключення нашої держави з «чорного списку», але одночасно неналежне його дотримання всіма суб’єктами економічних відносин в сфері детінізації економіки України.

#### Список використаних джерел:

1. Офіційний сайт FATF. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.fatf-gafi.org/>

2. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо визначення кінцевих вигодоодержувачів юридичних осіб та публічних діячів: Закон України від 14.10.2014 № 1701-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1701-18?info=1>

3. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення»: Закон України від 14.10.2014 №1702-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1702-18>